

Dkt. Gary Yates, Kitabu cha 12, Kipindi cha 17, Yona - Ujumbe na Muundo wa Yona

© 2024 Gary Yates na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Gary Yates katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Manabii Wadogo. Huu ni mhadhara wa 17, Ujumbe na Muundo wa Yona.

Tutaendelea na somo letu la kitabu cha Yona.

Sehemu ya kuisimua ya kusoma kitabu hiki kwangu ni kwamba tumeshughulikia masuala ya nyuma, lakini sasa tunaingia katika ujumbe halisi wa kitabu. Mungu anatufundisha nini kupitia kitabu hiki? Tunatumaini, tutaweza kuongeza kitu katika uelewa wako wa kitabu ambacho sote tumekijua kutoka shule ya Jumapili na tangu tulipokuwa watoto. Lakini kuna mengi zaidi hapa kuliko hadithi ya shule ya Jumapili tu.

Kuna theolojia yenye nguvu ambayo inaakisiwa katika kitabu cha Yona. Kwa hivyo, tunapoanza kutazama ujumbe huo, nataka tufikirie kuhusu kusudi la kitabu cha Yona hasa ni nini. Nitataja mambo kadhaa.

Zaidi ya kuwa hadithi ya samaki tu na pia zaidi ya kuakisi tu ukweli kwamba Mungu anawajali Waninawi, nadhani tunapoangalia kitabu cha Yona ndani ya kitabu cha Kumi na Wawili, tunapaswa pia kutambua kwamba kitabu cha Yona, kwa sehemu, kama sehemu ya kitabu hiki kikubwa cha vitabu kumi na viwili, kinatukumbusha nguvu ya neno la unabii. Pia kinaibua suala la jinsi watu wanavyoitikia neno la unabii. Kwa hivyo, kuna zaidi ya hadithi tu kuhusu Yona na samaki.

Kuna zaidi ya hadithi kuhusu Yona na mwingiliano wake na Waninawi na wasiwasi wa Mungu kwa Waninawi. Kuna ukumbusho katika hadithi hii kuhusu umuhimu wa mwitikio sahihi kwa neno la unabii. Nadhani kuna kifungu muhimu kuhusu manabii na jinsi watu wanavyoitikia jumbe hizo.

Tumetaja kifungu hiki hapo awali, lakini Yeremia sura ya 18, mistari ya 7 hadi 10. Kwa njia nyingi, kitabu cha Yona ni mfano halisi na onyesho la kanuni hiyo ya kitheolojia inayofanya kazi. Yeremia anatufundisha hapo kwamba ikiwa wakati wowote Bwana atatangaza kupitia nabii kwamba yuko karibu kuleta maafa kwa watu ikiwa watu hao wataitikia na kusikiliza ujumbe huo, kuna fursa kwamba Bwana angetubu, kwamba hatatuma hukumu, na kwamba badala yake angetuma baraka.

Kinyume chake ni kwamba ikiwa Mungu angewaahidi watu mema na amani na wasiitokie ipasavyo, au wakageukia dhambi, ujumbe huo wa baraka ungeweza kugeuka kuwa hukumu. Kwa hivyo, tunaona hilo likiendelea katika kitabu cha Yona

pia. Mungu anatangaza kupitia Yona, anamwambia Yona nataka uende Ninawi na kuwatangazia.

Baada ya siku 40, Ninawi itapinduliwa. Unaposikia ujumbe huo, haionekani kuwa na masharti yoyote yanayohusiana nayo. Haionekani kuwa na uwezekano wowote kwamba labda Mungu ataghairi na asilete hukumu.

Lakini kuna uelewa huu wa msingi katika Agano la Kale kwamba wakati wowote nabii anapotangaza jambo litakalotokea katika siku zijazo, isipokuwa nabii huyo asemaye mahususi, Bwana ameapa kiapo, hivi ndivyo atakavyofanya, hatabadilisha njia zake, au isipokuwa nabii aseme Bwana hatabatilisha anachosema, kulikuwa na uwezekano kwamba ikiwa watu wataitikia na kutubu na kumrudia Mungu, kulikuwa na fursa kwamba Mungu angetubu na kutotuma hukumu. Kwa hivyo, kitabu cha Kumi na Wawili, kumbuka kwa ujumla, kinaibua suala hilo, watu wa Israeli waliitikiaje neno la Bwana? Manabii hawa wanafanya huduma katika Israeli na Yuda na kisha katika jamii ya baada ya uhamisho ambayo inaendelea kwa karne tatu hadi nne. Watu waliitikiaje? Kwa ujumla, tunachoelewa kutoka kitabu cha Hosea na kuendelea ni kwamba kuna mwitikio mdogo sana au kuna mwitikio tofauti kabisa na kile Mungu anachotaka.

Katika kitabu chote cha Hosea, kuna hoja hii ambapo Mungu anawaambia watu, nirudieni mimi, nirudieni mimi. Lakini pia kuna wazo kwamba kuna roho ya uzinzi katika watu wa Israeli ambayo haiwaruhusu kumrudia Mungu. Kwa hivyo, kuna tatizo hili la mwitikio usiofaa, kushindwa kurudi, ambalo limeibuliwa katika kitabu cha Hosea.

Na kisha katika kitabu cha Yoeli, Yoeli sura ya 2, mistari ya 12 hadi 14, kitabu cha Yoeli kilicho mbele ya kitabu cha Kumi na Wawili pia, kinatupa mfano wa, tena, nabii akiwaita watu kuitikia na uwezekano kwamba wakimsikiliza Mungu, wanaweza kuepuka hukumu ambayo Mungu ataleta. Nabii anasema, nirudieni mimi kwa mioyo yenu yote, kwa kufunga, kwa kulia, kwa kuomboleza. Rarueni mioyo yenu, si mavazi yenu.

Mrudieni Bwana, Mungu wenu, kwa maana yeye ni mwenye neema na huruma, si mwepesi wa hasira, ni mwingi wa rehema, hughairi mabaya; nani ajuaye? Anaweza kugeuka na kughairi na kuacha baraka nyuma yake.

Kwa hivyo, kuna uwezekano huu kila wakati kwamba kama kungekuwa na mwitikio sahihi, na tuna mfano wa hilo katika kitabu cha Yoeli, ambapo watu walimjibu Mungu, lakini kwa sehemu kubwa, katika akili za manabii, watu hawasilizi. Kuna mpangilio unaojiendesha wenyewe katika kitabu chote ambacho tulikiangalia katika hatua za mwanzo kabisa za kozi, ambapo tulikuwa tunazungumzia kuhusu toba na kurudia dhambi. Kwa hivyo, kwa watu wa Israeli katika kitabu cha Yoeli, kuna toba.

Kwa hivyo, wanamrudia Mungu. Lakini basi, katika vitabu vinavyofuata, katika kitabu cha Amosi, katika kitabu cha Mika, katika vitabu vya Sefania na Habakuki, kuna kurudia tena. Hatimaye, hiyo ndiyo inayoleta hukumu ya falme za Kaskazini na Kusini.

Mfano wa pili chanya wa toba unapatikana akilini mwa manabii, na hapa kuna jambo la kushangaza: ni Waashuri wanaoitikia. Bila shaka, basi kutakuwa na kurudia dhambi na Waashuri kwa sababu kutakuwa na hotuba ya hukumu ambayo nabii Nahumu atatamka dhidi yao. Lakini hapa kuna jambo la kushangaza: katikati ya hili, kama Kitabu cha Kumi na Wawili kinavyotupatia, katika kipindi cha miaka 400, mifano mitatu au minne chanya ya toba.

Mojawapo ya mifano hiyo mizuri ni Waashuri. Ni maadui wa Israeli. Ni hawa watu waovu na wajeuri tunaowajua.

Ni watu waliowakandamiza Israeli na hatimaye kusababisha uhamisho wa ufalme wa Kaskazini. Wao ndio watu wanaoitikia. Na kwa hivyo, sehemu ya kile ninachofikiri kitabu cha Yona kinafanya kama kinavyofanya kazi katika kitabu cha Kumi na Wawili ni kwamba kinauliza swali, kwa nini hakukuwa na majibu zaidi ya aina hii kutoka kwa watu wa Israeli? Namaanisha, walikuwa na manabii wengi waliowaendea.

Yona anaingia siku ya kwanza ya ujumbe wake. Anahubiri mahubiri ya maneno matano. Baada ya siku arobaini, Ninawi itaangamizwa, na watu watamjibu Mungu.

Kwa nini hakukuwa na aina hii ya mwitikio kwa upande wa watu wa Israeli na Yuda? Kwa njia nyingi, hii inatumika katika kitabu cha Kumi na Wawili kama shutuma ya kutokuamini kwa watu wa Mungu mwenyewe. Na inatukumbusha kwamba kama Israeli na Yuda wangukuwa, labda kwa njia ndogo na ndogo zaidi, kama wangemrudia Mungu, ni aina gani ya rehema na neema ambayo Mungu angewaonyesha? Katika somo lililopita, tulizungumzia kuhusu ukweli kwamba sina uhakika kwamba kile tulichonacho katika Yona sura ya tatu ni uamsho, kugeukia Mungu kitaifa. Sina uhakika kama hata kuna uongofu wa watu wa Ashuru.

Lakini hata wakati kuna mwitikio mdogo zaidi kwa Mungu, hata kwa namna fulani wanapoogopa tu hukumu inayokuja, na wanamlilia Mungu aonyeshe rehema, Mungu huwa na mwelekeo wa kuonyesha rehema hata katika aina hizo za mifano michache ya toba kwa upande wa maadui zake wabaya zaidi. Ingekuwaje kama watu wa Israeli wangeitikia neno la Mungu? Kwa hivyo, suala hili lote la mwitikio kwa neno la Mungu na mashtaka ya Israeli ni sehemu ya kinachoendelea kama vile ujumbe wa nabii asiyetii na rehema ya Mungu kwa Mataifa. Nadhani suala lingine na kusudi lingine la kitabu cha Yona ni kwamba kitabu cha Yona kitapambana na kupambana na suala la mvutano kati ya haki, haki ya Mungu, na rehema ya Mungu.

Sasa, tunaposoma Agano la Kale, tunafikiria kitabu kama Ayubu, na tunafikiri, wow, hicho ni kitabu kizito kinachoshughulikia tatizo la itikadi na haki na rehema na

kinachowapata waovu na mambo yote hayo. Kwa jinsi Yona anavyochekekwewa, tunaweza tusione kwamba kuna kitu kama hicho kinachoendelea, lakini tuna tafakari kubwa kuhusu suala la sifa za Mungu za haki na rehema, na wakati Mungu anawaonyesha rehema waovu na mambo mema yanapowapata watu hawa, nao wanaepushwa na hukumu. Hilo linasema nini kuhusu haki ya Mungu? Yona, kwa nini Yona hakutaka kwenda? Naam, msimulizi kwa ujanja na kwa ufanisi mkubwa anaficha sababu hiyo kutoka kwetu hadi tutakapofika mwisho wa hadithi, sura ya nne mstari wa pili.

Yona anamwambia Bwana, Nilijua hasa kitakachotokea, na ndiyo maana nilijaribu kukimbilia Tarshishi. Si kwa sababu niliwaogopa Waashuri, si kwa sababu hii haikuendana na ratiba yangu ya wakati, si kwa sababu niliogopa kwamba wangu nikiwa hai au kitu kama hicho. Nilijua kwamba wewe ni Mungu mwenye neema na mwenye huruma, si mwepesi wa hasira na mwingi wa rehema.

Na kwa hivyo, Yona anapambana na hili. Ikiwa Mungu anawaonyesha watu hawa rehema, hilo hatimaye litamaanisha nini, na hilo hatimaye litakuwa nini? Hilo litakuwa na athari gani katika historia ya Israeli? Tunaposoma haya tukiangalia nyuma, na kulingana na wakati ambapo kitabu cha Yona kiliandikwa ikiwa uhamisho wa ufalme wa kaskazini tayari umetokea, watu wanaosoma hili wanajua suala hilo. Kwa hivyo, kuna suala zito hapa kuhusu haki ya Mungu na rehema ya Mungu.

Nadhani tunapopambana na mvutano huo, hautatui masuala hayo yote, lakini unaonyesha jambo fulani kuhusu Mungu ambalo nadhani ni muhimu kwetu kuliona. Mwelekeo wa Mungu wa kuonyesha rehema, hata kwa mbaya zaidi, ni mkubwa zaidi kuliko tabia yake ya kutoa haki. Hizi ni vipengele viwili vya tabia ya Mungu ambavyo tutalazimika kushughulika navyo.

Hatimaye, Mungu atawahukumu Waashuri kwa haki. Hatimaye, tunaweza kumtumainia mwamuzi wa dunia yote kutenda haki, lakini Mungu ana tabia ya kuonyesha rehema ambayo ni zaidi ya wajibu wake na mwelekeo wake katika utakatifu wake wa kutoa haki. Tunaona hilo katika ungamo la Kutoka 34:6, na 7. Mungu huhifadhi huruma na rehema kwa vizazi elfu.

Mungu pia huwaadhibu wenye hatia, hatawasamehe, hataghairi hukumu dhidi yao, na mara nyingi atawaadhibu watoto kwa dhambi za baba zao kwa vizazi vitatu hadi vinne. Mwelekeo wa Mungu wa kuonyesha rehema ni wa vizazi elfu. Daima kuna kikomo juu ya haki na ghadhabu na hasira ya Mungu.

Hasira inaweza kudumu kwa muda, wakati mwingine kwa watu wa Mungu, Mungu anapowaadhibu, lakini kuna furaha asubuhi. Tutalazimika kukabiliana na hili tunapoangalia kitabu cha Yona, matatizo kati ya haki ya Mungu na rehema ya Mungu, na hatimaye ukuu wa Mungu na jinsi sifa hizo zinavyohusiana na hatimaye

kutatuliwa. Pia kuna ukumbusho katika kitabu cha Yona, nadhani kusudi la tatu katika kitabu, la moyo wa Mungu na huruma ya Mungu na kujali kwa Mungu kwa mataifa.

Hakika hii ni sehemu ya hili, kwamba Yona, kama mmoja wa watu wa agano wa Israeli, anasherehekea ukweli kwamba Mungu amewaonyesha watu wake rehema. Mojawapo ya maungamo makuu ya kitheolojia ya watu wa Israeli, Mungu ni Mungu wa huruma, Mungu wa hawa; yeye si mwepesi wa hasira. Tumepitia hilo katika historia yetu wenyewe.

Naam, kile kitabu cha Yona kinataka tuone ni kwamba Mungu hushughulika na mataifa kwa njia ile ile. Mungu anajali ukombozi kwa Mataifa, na mara nyingi ilikuwa rahisi kwa watu wa Israeli kusahau hilo. Yona, kwa namna fulani, neno Yona, neno njiwa, linawakilisha kwa njia fulani watu wa Israeli kwa ujumla.

Watu wa Israeli hawakuitwa kutoka nje na kuwa wamishonari na kuhubiri kwa mataifa, lakini walipewa jukumu la kuwa ufalme wa makuhani ambao hatimaye wangewaomba mataifa baraka za Mungu. Kama watu wa Israeli wangesherehekea kukiri kwao kwamba Mungu ni Mungu mwenye huruma na huruma kwetu, basi wanapaswa pia kusherehekea ukweli kwamba rehema na huruma ya Mungu inaenea kwa mataifa. Mungu yuko tayari kushughulika na watu hao kwa njia ile ile anayowatendea watu wa Israeli.

Watu wa Israeli hawawezi kushikilia rehema ya Mungu, neema ya Mungu, na huruma ya Mungu kwao wenyewe. Sio kwa ajili yao tu. Mungu anajali ukombozi kwa mataifa.

Nadhani watu wengi husahau hilo wanaposoma Agano la Kale wenyewe. Mwandishi mmoja aliwahi kutoa maoni kwamba tofauti kati ya Agano la Kale na Agano Jipya ni kwamba Agano Jipya ni la kimisionari. Hilo ni kosa kubwa.

Umekosa sehemu kubwa ya hadithi. Christopher Wright ameeleza hili kwa ufanisi mkubwa katika kitabu chake *The Mission of God*, kinachoshughulikia theolojia ya Agano la Kale na Jipya ya utume wa Mungu. Kuna hadithi ya utume na kujali kwa Mungu mataifa ambayo huenea katika Agano la Kale lote.

Yona anasimama katika njia hiyo na katika mstari huo. Hebu tufikirie hili kidogo. Tutarudi mwanzo kabisa wa hadithi ya historia ya wokovu.

Hapo mwanzo, Mungu huwabariki wanadamu. Hivyo ndivyo inavyosema katika Mwanzo 1:26-28. Mungu humfanya kuwa mfano wake, humpa fursa ya kutawala na kutawala kama makamu wake mkuu. Dhambi huingilia hadithi hiyo.

Dhambi huingilia mpango wa Mungu. Mungu lazima hatimaye alete hukumu. Lakini katika Agano la Kale lote, kile tulicho nacho ni mfululizo wa maagano ambapo Mungu

anafanya kazi hatimaye kurejesha baraka hiyo, si kwa watu wa Israeli tu, bali kwa wanadamu wote.

Baada ya Mnara wa Babeli, kulikuwa na uasi mkubwa dhidi ya Mungu. Kuna kutotii amri zake, lakini Mungu hakuacha kujali kwake mataifa wakati huo. Anamwinua Ibrahimu ili Ibrahimu na wazao wake wawe chombo cha baraka hiyo.

Mtu fulani amesema jinsi Mungu anavyowachagua Wayahudi. Anajifanya, kwa nini anawazingatia watu hawa katika Agano la Kale lote? Lakini Agano la Kale si hadithi tu kuhusu kujali kwa Mungu kwa Israeli. Kuna hadithi ya kimisionari nyuma ya haya yote ambapo Mungu anafanya kazi ili hatimaye kuyafikia mataifa.

Mungu anamwambia Ibrahimu, kupitia wewe, mataifa yote duniani yatabarikiwa. Kwa hivyo yatakuwa chombo cha baraka hiyo. Hilo linaonekana baadaye katika kitabu cha Mwanzo katika jukumu ambalo Yusufu anacheza na baraka anayowapa watu wa Misri.

Hilo ndilo lililopaswa kuwa kwa watu wa Mungu. Wakati watu wa Ibrahimu wanapotoka Misri na Mungu anapofanya ukombozi huu mkuu, Kutoka kunawaokoa kutoka utumwani mwao, na kuwafanya kuwa watu wake wateule na kuwaunda kama taifa. Kitabu cha Kutoka kinatambia kwamba kulikuwa na umati mchanganyiko.

Kwa kweli kulikuwa na Wamisri waliojiunga na Bwana na kuondoka na walikuwa sehemu ya ukombozi huo Israeli ilipofanya safari yake kuelekea nchi ya ahadi. Mungu aliwambia Waisraeli kwamba walipaswa kuwatendea wageni walioingia katika nchi yao kwa heshima, na walipaswa kuruhusiwa kuwa sehemu ya jumuiya ya waabudu ikiwa wangempa Bwana uaminifu na utii wao. Kuna wasiwasi wa ukombozi kwa mataifa.

Katika nasaba ya Daudi, kuna mwanamke Mmoabu anayeitwa Ruthu. Anakuwa sehemu muhimu ya hadithi ya historia ya wokovu. Anakuwa sehemu ya watu wa Mungu anapomwambia Naomi, Mungu wako atakuwa Mungu wangu, na watu wako watakuwa watu wangu.

Miujiza ya Eliya na Elisha mara nyingi huwanufaisha wageni kwa sababu wanahitaji kujua kuhusu ukuu na utukufu wa Mungu. Mjane wa Siria ambaye Eliya anamhudumia anapata baraka za Mungu. Wakati huo huo, Israeli inapata laana ya Mungu kwa sababu wanaabudu Mabaali.

Naamani anapoponywa ukoma, anagundua kuhusu ukuu wa Bwana na anarudi katika nchi yake na kuahidi kumwabudu Bwana. Baraka za Mungu hazijatengwa kwa ajili ya Israeli tu. Jukumu ambalo Mungu alikuwa amewapa Israeli, Kutoka 19 mstari wa 5 na 6 : Nimewabeba juu ya mabawa ya tai, nimewaleta kwangu, ninyi ni watu wangu wateule, lakini nimewaita kuwa taifa takatifu, ufalme wa makuhani.

Jukumu lao kama taifa la kikuhani lilikuwa kupatanisha baraka za Mungu kwa watu wengine. Kwa maana fulani, hata jiografia ya mahali ambapo Mungu aliiweka Israeli, aliwaweka katika daraja hili la ardhi kati ya mataifa haya makubwa. Mataifa hayo yalipopita na yalipopita, yalipaswa kumwona Bwana na yalipaswa kuwasiliana na watu wa Israeli na kujifunza kuhusu njia na ukuu wa Mungu.

Kumbukumbu la Torati sura ya 4, kwa nini Mungu aliwapa Israeli sheria? Alisema, Nimewapa sheria hii, na mnapoishika na kuitii na kuifuata maagizo ambayo Mungu amewapa, mataifa yanayowazunguka watasema, ni watu wa aina gani wamewahi kupokea sheria kama hii? Ni Mungu wa aina gani aliwapa watu wake amri hizi nzuri na takatifu na za haki? Ni Mungu wa aina gani au ni watu wa aina gani walio na Mungu aliyepo na karibu nao kama watu wa Israeli? Kilichokuwa kifanyike ni kwamba Israeli waliishi maisha haya ya kipekee ya kimfano kwa mataifa na kuwakilisha hivi ndivyo taifa takatifu linavyoonekana. Watu walipoona baraka ambayo Mungu wa Israeli aliwamimbia, wangewaambia watu wa Israeli, tuambieni kuhusu Mungu wenu. Tunataka kumjua.

Tunataka kumjua Mungu aliye pamoja nawe. Tunataka kumjua Mungu aliyekupa amri hizi njema. Tunataka kushiriki baraka ulizotupa.

Kwa kweli, wakati mwingine ahadi ya agano iliyotolewa kwa Ibrahimu si wazo tu kwamba mataifa yote ya dunia yatabarikiwa, lakini neno heri mara nyingi huwekwa katika shina la Hithpiel ambalo lina nukta ya kutafakari na wazo lililopo ndani yako mataifa yote yatajibariki. Kwa maneno mengine, wangeona baraka ambayo Mungu alimpa Ibrahimu, na wangesema, na ubarikiwe kama Ibrahimu kwa sababu Mungu ambaye Ibrahimu anamtumikia ni Mungu ambaye tunataka kumjua. Jambo la kusikitisha ni kwamba Israeli walipewa jukumu hili, baraka hii, aina ya jukumu hili la kimisionari, lakini walishindwa kuishi kulingana na hilo.

Nadhani kitabu cha Yona kinaakisi ukweli kwamba Israeli hawakuelewa kikamilifu wazo kwamba neema na baraka na wokovu ambao Mungu alikuwa amewapa pia ulikusudiwa kwa mataifa pia. Nadhani tunapata mfano mzuri wa jinsi haya yote yalivyopaswa kufanya kazi. Kuna misheni katika Agano la Kale na misheni katika Agano Jipya.

Wanafanya kazi tofauti kidogo. Misheni katika Agano la Kale zinahusisha mataifa yanayokuja Israeli na kusema, wow, tunataka kumjua Mungu wenu. Kwa bahati mbaya, wanaishia kuabudu miungu ya mataifa mengine.

Misheni katika Agano Jipya ni zaidi wazo la watu wa Mungu kwenda kwa mataifa na kutangaza ujumbe. Lakini kujali kwa Mungu kwa watu wote ni sehemu ya hadithi tangu mwanzo. Wazo zuri la jinsi hii inavyopaswa kufanya kazi, nadhani linaakisiwa katika hadithi ya Sulemani na malkia wa Sheba.

Anasikia kuhusu baraka ya ajabu na hekima ya ajabu ambayo Mungu amempa Sulemani. Anataka kujionea hilo mwenyewe. Anaenda, na anajifunza kuhusu ukuu wa Bwana na ukuu wa Mungu wa Sulemani.

Kwa bahati mbaya, hata katika maisha ya Sulemani, hatimaye aligeuza hilo kuwa kujitukuza na kuishi kwa ajili yake mwenyewe badala ya kuakisi Mungu. Tunapowafikia manabii wa Agano la Kale, wazo la ushuhuda na huduma ya Israeli na, hatimaye, kuingizwa kwa Mataifa katika baraka ambazo Mungu alikuwa nazo kwa Israeli kutakuwa nia kuu katika manabii wote. Ujumbe wa kieskatolojia wa manabii, kumbuka, unashughulikia mambo manne.

Mungu atarejesha Israeli. Mungu atawarudisha kutoka uhamishoni. Mungu atarejesha nasaba ya Daudi na kumweka mfalme kwenye kiti cha enzi ambaye atatimiza ahadi kwa Daudi.

Mungu ataijenga upya nchi na kujenga upya mji wa Yerusalemu na hekalu. Hatimaye, kupitia baraka ya Israeli, mataifa yenyewe yangeshiriki katika hilo. Labda nabii anayeonyesha kujali huku kwa Mungu kimataifa zaidi ni nabii Isaya.

Isaya anasema katika Isaya sura ya 60, wakati nuru ya wokovu wa Mungu itakapotokea kwa watu wa Israeli, mataifa yatamiminika kwenye nuru hiyo na watataka kupata baraka za ufalme huo. Isaya 42:6 na Isaya 49:6, jukumu la mtumishi wa Bwana ambaye atakuwa mtumishi anayeteseka ambaye hatimaye atateseka kwa ajili ya watu wake wenye dhambi si tu kuwaokoa Israeli, lakini hatimaye, pia atakuwa nuru kwa mataifa. Ni jambo dogo sana kulingana na utume ambao Bwana anampa mtumishi huyo ili aweze tu kuwarejesha na kuwarudisha watu wa Israeli.

Ujumbe huo na kwamba wokovu utaenea kwa mataifa. Ikiwa mtu yeyote ana wazo kwamba Agano la Kale si kitabu cha umisionari, basi mojawapo ya vifungu ambavyo anapaswa kuangalia, na nadhani hiki kinahusiana na kitabu cha Yona, ni ahadi ambayo inapatikana kwetu katika Isaya 19, mistari ya 19 hadi 25. Nadhani hii ni mojawapo ya maandishi makubwa ya umisionari katika Biblia yote.

Inapingana na Mathayo 28, Matendo sura ya 1 mstari wa 8, na inatuonyesha kwamba wasiwasi wa Mungu wa kimisionari haukuanza na agizo kuu. Sikiliza maono ya Isaya kuhusu ufalme tuliopewa katika Isaya 19, mstari wa 19 hadi 25. Katika siku hiyo, kutakuwa na madhabahu kwa Bwana katikati ya nchi ya Misri na nguzo kwa Bwana mipakani mwake.

Misri ilikuwa adui na mkandamizaji mkuu wa Israeli hapo awali. Sasa, katika ufalme ujao, Mungu atakapoirejesha Israeli, kutakuwa na madhabahu kwa Mungu katikati ya nchi ya Misri. Watu wa Misri watageuka kuwa waabudu wa Yahweh.

Mstari wa 21, Bwana atajitambulisha kwa Wamisri, nao Wamisri watamjua Bwana siku hiyo, na kuabudu kwa dhabihu na sadaka, nao watamwekea Bwana nadhiri, nao watamtii. Namaanisha, Mungu alikuwa amehukumu na kuiharibu Misri hapo awali wakati wa Kutoka kwa sababu walikuwa wakandamizaji wa Israeli. Sasa, watapata wokovu wa Mungu wenyewe.

Mstari wa 22, Bwana ataipiga Misri, akipiga na kuponya, nao watarudi kwa Bwana naye atasikiliza maombi yao ya rehema naye atawaponya. Kwa hivyo, Bwana, badala ya kuipiga Misri kwa tauni, atawapiga kwa baraka na uponyaji. Na hatimaye, katika mstari wa 23, inasema hivi: siku hiyo, kutakuwa na njia kuu kutoka Misri hadi Ashuru, na Ashuru ataingia Misri na Misri hadi Ashuru, na Wamisri wataabudu pamoja na Waashuri.

Kwa hivyo, nini kinaendelea hapa? Angalia mstari wa 24. Katika siku hiyo, Israeli itakuwa ya tatu pamoja na Misri na Ashuru, baraka katikati ya dunia ambayo Bwana wa majeshi ameibariki, akisema, Ibarikiwe Misri, watu wangu, na Ashuru, kazi ya mikono yangu, na Israeli, urithi wangu. Sawa. Je, kuna wasiwasi wa kimisionari katika Agano la Kale kwa mataifa? Bila shaka.

Na kifungu hiki kinasema kwamba si Misri pekee itakayoletwa katika ufalme wa Mungu, adui wa zamani wa Mungu, Waashuri ambao, katika siku za Isaya, walikuwa wakandamizaji wa Israeli. Wao ndio waliokuwa wakivamia nchi. Wao ndio walioupeleka ufalme wa kaskazini utumwani.

Katika siku zijazo, watajumuishwa katika baraka za ufalme. Kwa kweli kutakuwa na barabara kuu itakayotoka Misri hadi Ashuru na Israeli. Mataifa haya matatu pamoja yatakuwa watu wa Mungu.

Israeli haitakuwa peke yake na jukumu hilo. Itashiriki na Wamisri na Waashuri. Nadhani kinachoendelea hapa ni kwamba Misri na Ashuru, mataifa haya mawili yanayowakilisha, yanawakilisha tu ukweli kwamba mataifa yote yatajumuishwa katika ufalme ujao.

Huu ni mfano wa Agano la Kale unaoelekeza kwenye kile tunachokiona katika Ufunuo 5. Ninaona watu wakizunguka kiti cha enzi cha Mungu kutoka kila kabila, lugha, taifa, na kundi, nao wanamwabudu Bwana kwa sababu Bwana amewakomboa na kuwaokoa. Isaya aliona hilo mapema na kutabiri kuhusu hilo, na anawatumia Waashuri kama mfano mkuu wa watu ambao Mungu anawajali. Hii yote ni sehemu ya mandhari na mandhari ya kwa nini kujali kwa Mungu kwa Waashuri na kwa Waninawi kulikuwa muhimu sana katika kitabu cha Yona.

Kama Mungu anaweza kuwaonyesha watu hawa rehema, basi Mungu anaweza kuwaonyesha rehema mtu yeyote. Kumbuka baadhi ya kazi za sanaa za Waashuri tulizozitungumzia na utukufu wao wa vurugu; watu waliotundikwa kwenye vijiti,

viungo vilivyokatwa, na mateso yao kwa watu waliowashinda na kuwashinda vitani. Ashurbanipal, maandishi hayo, kwa damu yao, nilipaka rangi nyekundu mlimani kama sufu, na mengine yote yalimezwa na makorongo na vijito vya mlima.

Niliwachukua mateka na mali zao. Nilikata mikono ya wapiganaji wao na kujenga mnara mbele ya mji wao. Niliwachoma moto wavulana na wasichana wao.

Kama Mungu anaweza kuonyesha rehema kwa kundi hili la watu waovu, wapotovu, na wabaya, basi Mungu anaweza kuonyesha rehema na huruma yake kwa mtu yeyote. Na hilo ndilo jambo ambalo Yona hapendi. Sawa, acha nizingatie vifungu viwili zaidi vinavyozungumzia kiwango cha rehema na huruma ya Mungu kwa mataifa.

Na nadhani inatupa mandhari ya kitheolojia kwa kile kinachoendelea katika kitabu cha Yona. Tuna kile ambacho ningekiona ni kifungu kingine cha ajabu cha kimisionari katika Yeremia sura ya 12, mistari ya 14 hadi 17. Sawa na jinsi Mungu anavyoonyesha rehema kwa Misri na Ashuru na Isaya 19, kifungu hiki kinazungumzia rehema ya Mungu kwa Wakanaani, watu wa asili waliokuwa wakiishi katika nchi hiyo wakati Israeli ilipoingia kuimiliki.

Hawa ndio watu ambao Mungu alikuwa amewaambia Waisraeli awali kwamba wawaangamize na kuwaondoa. Hawa ndio watu ambao hatimaye walikuwa wamewafahamisha Waisraeli Mabaali na desturi zote za ibada za uongo ambazo zilikuwa chukizo na za kuchukiza kwa Mungu. Hakika, Mungu hatawaonyesha Wakanaani rehema.

Namaanisha, zilipaswa kufutwa kabisa katika mchakato huo. Lakini tazama Bwana asemavyo kupitia Yeremia. Bwana asema hivi kuhusu majirani zangu wote waovu wanaogusa urithi niliowapa watu wangu Israeli ili warithi.

Tazama, nitawang'oa kutoka katika nchi, nami nitawang'oa kutoka katika nyumba ya Yuda kati yao. Mungu atawahukumu mataifa haya yaliyowadhulumu watu wao, lakini kuna tumaini kwao kama lilivyokuwa kwa Israeli. Na baada ya kuwang'oa, nitawahurumia tena, nami nitawarudisha, kila mtu kwenye urithi wake na kila mtu kwenye nchi yake.

Hata watu waliowatesa Israeli, nitawabariki. Nitawarejesha. Na itakuwa kwamba wakijifunza kwa bidii njia za watu wangu kuapa kwa jina langu kama Bwana aishivyo, kama walivyowafundisha watu wangu kuapa kwa wote, ndipo watakapojengwa katikati ya watu wangu.

Lakini kama taifa lolote halitasikiliza, basi nitaling'oa kabisa na kuliangamiza, asema Bwana. Hata watu waliowafundisha watu wangu kuabudu Mabaali na kufanya mambo haya maovu na ya kuchukiza yaliyoleta hukumu ya uhamisho, nitawahukumu

watu hao, lakini nitawapanda tena kama ninavyowapandikiza Waisraeli. Mungu yuko tayari kuonyesha huruma ile ile kwa mataifa kama alivyowafanyia watu wa Israeli.

Mwishoni mwa kitabu cha Yeremia, kunapokuwa na mfululizo wa hotuba za hukumu dhidi ya mataifa, maneno ya unabii dhidi ya mataifa, mwishoni mwa baadhi yao, inasema kwamba baada ya hukumu hii kwisha, Bwana atarejesha utajiri wa makundi haya mbalimbali ya watu. Neno hilo hilo limetumika katika kitabu cha Faraja katika Yeremia 30-33 kuzungumzia kurejeshwa kwa watu wa Israeli. Mwishoni mwa Manabii Wadogo, tutafikia kifungu katika Zekaria sura ya 14, kwamba baada ya Mungu kutekeleza hukumu ya utakaso kwa Israeli na mataifa, kuna vita hivi vya mwisho na hukumu ya mwisho mwishoni mwa wakati, kwamba hatimaye mataifa yatakuja Yerusalemu na watamsujudia Bwana.

Yona ni sehemu ya ujumbe huu mkubwa wa kitheolojia katika Agano la Kale ambao nadhani wakati mwingine hata sisi kama Wakristo tunaweza kuukosa. Mungu ana wasiwasi wa kimisionari kwa mataifa. Watu wa Israeli, kwa njia nyingi, walikuwa wameukosa huu.

Ni muhimu tusikose sisi wenyewe. Tunapona kwamba hili ni jambo linalomsukuma Mungu tangu mwanzo wa historia, linatukumbusha umuhimu wa kanisa kutimiza huduma yake na dhamira yake ya kupeleka injili kwa mataifa. Mambo mengine machache hapa.

Tunakumbushwa katika kitabu cha Yona kuhusu kuchaguliwa kwa Israeli na bado ukweli kwamba Mungu anajali mataifa ambayo ni maadui kwa Israeli. Mungu anajali ukombozi kwa watu hawa katika mataifa haya. Sehemu ya ujumbe wa kitabu cha Yona ni kwamba Bwana anataka watu wake washiriki wasiwasi huo.

Hayo ni baadhi ya madhumuni ya msingi ya kitabu cha Yona. Kabla hatujaingia katika sura za kila mmoja katika kitabu cha Yona, ningependa pia tuzungumzie kuhusu muundo wa kitabu na jinsi kilivyowekwa pamoja. Sasa, kitabu cha Yona ni tofauti sana na vitabu vingine vyote vya Kumi na Wawili kwa sababu vitabu hivyo kimsingi ni jumbe na unabii kutoka kwa manabii.

Kitabu cha Yona kimsingi ni simulizi. Tuna sura moja ya ushairi, sala ya Yona ambayo imejikita katika simulizi hii, lakini kimsingi ni hadithi kuhusu maisha ya nabii. Jambo la karibu zaidi tunalo na hili katika vitabu vingine vya unabii ni kwamba tuna simulizi kadhaa kutoka kwa maisha ya nabii Yeremia, lakini kwa ujumla, vitabu vya unabii vinahusu zaidi jumbe zao.

Yona anazungumzia zaidi hadithi. Hadithi ya Yona imepangwa kwa njia inayoakisi, nadhani, mbinu ya masimulizi ambayo tunaiona mara nyingi katika sehemu zingine katika Agano la Kale. Ninachotaka tuone ni uelewa wa muundo wa kitabu hiki.

Hata kama umesikia hadithi hii tangu utotoni mwa shule ya Jumapili, kama huelewi muundo wa kitabu, unakosa, nadhani, kiini halisi cha kitabu hiki. Kitabu kimegawanywa waziwazi katika nusu mbili na sehemu mbili. Nusu hizi mbili na sehemu hizi mbili zitafanana.

Katika sura ya kwanza na ya pili, sehemu ya kwanza ya hadithi, tunamwona Bwana akimwoko Yona kutoka kifoni. Yona ndiye nabii huyu asiyetii. Mungu analeta dhoruba anapojaribu kukimbia kutoka mbele za Mungu.

Yona anapotupwa baharini katika sura ya kwanza, hiyo inaonekana kama mwisho wa hadithi. Lakini Mungu anachagua samaki, na Mungu hutoa samaki anayemwoko Yona kutoka kwa kifo. Tuna sherehe hii ya hilo katika sura ya pili.

Kwa hivyo, hiyo ndiyo jopo la kwanza. Yona hakumwasi Mungu. Kwa sababu hiyo, anastahili kifo, lakini Mungu anamwoko.

Yona sura ya tatu na ya nne, sehemu ya pili ya kitabu, Mungu anamwamuru Yona aende mara ya pili. Wakati huu, Yona ni mtiifu. Lengo la hadithi hapa ni kwamba sasa Bwana atawaoko Waninawi kutoka kifoni.

Wako chini ya hukumu ya hukumu, siku arobaini, na Ninawi itapinduliwa, lakini Bwana anawaepusha na kifo. Je, unaona kufanana na kufanana kati ya nusu ya kwanza ya kitabu na nusu ya pili ya kitabu? Mtu ambaye hastahili rehema ya Mungu na yuko karibu kufa amepushwa na hilo. Katika sura ya kwanza na ya pili, ni Yona.

Katika sura ya tatu na ya nne, ni Waninawi. Kwa hivyo, Yona anakasirika na ukweli kwamba Mungu atawaonyesha Waninawi rehema. Vipi kuhusu ukweli kwamba Mungu amemwonyesha rehema? Sawa, tukiweka hoja hiyo wazi zaidi tunapochunguza zaidi muundo, kitabu cha Yona kimepangwa wazi.

Katika sura nne, nataka ujaribu kufikiria ukuta wenye paneli nne juu yake. Tuna kile kinachotajwa hapa kama muundo wa paneli unaobadilika, ilhali katika sura ya kwanza, tutarejelea hili kama paneli ya A. Katika paneli hii ya A, lengo kuu la simulizi hili ni mwingiliano kati ya Yona na mabaharia wapagani walio kwenye meli aliyomo anapokimbia kutoka mbele za Mungu.

Kwa hivyo, sura ya kwanza, jopo la A, Yona na wapagani, tunaweza kuliita hivyo. Sura ya pili, jopo letu la pili katika hadithi, litakuwa na jopo la B. Kuna kipengele cha B hapa.

Sasa mwingiliano si kati ya Yona na wapagani au Yona na kundi la watu. Tuna mwingiliano kati ya Yona na Mungu. Sura ya pili inatangulizwa kwa kusema, Yona alimwomba Mungu na tuna maudhui ya sala hiyo.

Kwa hivyo, sura ya kwanza, Yona na wapagani, hiyo ndiyo elementi A. Sura ya pili, Yona na Mungu, elementi B. Tumerudi kwenye jopo la tatu katika sura ya tatu hadi elementi nyingine A.

Yona kimsingi anaingiliana na kundi la wapagani. Neno la Bwana linamjia mara ya pili, kama lilivyofanya katika sura ya kwanza. Yona anaenda kuwahubiria Waninawi.

Jambo la kushangaza ni kwamba, Waninawi wanajibu. Sura ya nne, jopo la nne, ni kipengele B kinachofanana na sura ya pili kwa sababu sasa, tena, tuna Yona na Mungu wakijadiliana. Wakati huu wanajadiliana kuhusu wokovu wa Ninawi.

Kwa hivyo, sura ya kwanza katika uainishaji wa hadithi, hii ni sehemu ya usanii wa fasihi wa kitabu hiki. Sura ya kwanza na sura ya tatu zinafanana kama sura ambapo Yona anaingiliana na kundi la wapagani. Ucheshi wa hili na kejeli ya hili ni kwamba katika paneli hizi zote mbili, watu wapagani wana hisia zaidi kwa Mungu kuliko Yona.

Kisha sura ya pili na sura ya nne zinaendana kwa sababu zote ni sura ambapo Yona anaingiliana na Mungu. Zote mbili zinatangulizwa kwa kauli, Yona aliomba na Mungu. Sawa, kwa hivyo sasa kwa kuwa umeona haya, sura ya kwanza na ya pili, sura ya tatu na ya nne, na kisha paneli, sasa uko tayari kwa muhtasari wa kitabu.

Jambo kuu la kitabu hiki ni kwamba Mungu anapomwokoza mtu kutokana na kifo katika sehemu ya kwanza ya kitabu, Yona anamwomba Mungu na kusherehekea hilo. Wokovu unatoka kwa Bwana nami nitalipa viapo vyangu kwa sababu Mungu ameniokoa na Mungu amenionyesha rehema yake. Yona hakustahili hilo.

Yona alikuwa amemtii Mungu. Yona anafanya kile ambacho hakuna nabii mwingine anayefanya kwa kukataa kufuata sheria ya Mungu au amri ya Mungu na kujaribu kukimbia kutoka mbele za Mungu, lakini Mungu anamwokoza na Yona anafurahi. Nitakapotoka kwenye samaki, nitaenda na kutimiza nadhiri zangu kwa Mungu.

Hata hivyo, katika nusu ya pili ya kitabu, Yona anapona na kuona kwamba Mungu amewaokoa Wamenoni kutokana na kifo, jibu lake na maombi yake kwa Mungu katika sura ya nne ni tofauti kabisa. Sasa, badala ya kusherehekea ukombozi wa Mungu, Yona atalalamika kuhusu ukombozi. Badala ya kusherehekea ukweli kwamba Mungu ni Mungu wa wokovu, Yona analalamika, hii ndiyo sababu nilikimbilia Tarshishi hapo awali : kwa sababu najua kwamba wewe ni Mungu wa rehema na huruma na mwenye huruma ambaye hujuta kutoa hukumu.

Sikutaka uonyeshe hilo. Na kwa hivyo, kiini cha kitabu hiki ni tofauti kati ya jibu la Yona kwa rehema ya Mungu na kisha njia tofauti ambayo anaitikia wakati Mungu anawaonyesha rehema Wamenoni. Kwa watu wa Israeli, kuna ujumbe mkubwa zaidi hapa.

Rehema ya Mungu haiwezi kuzuiliwa ndani ya Israeli pekee. Hatimaye ni kwa ajili ya watu wote. Sawa.

Katika kitabu cha Yona, tuna matendo matatu makubwa ya ukombozi na wokovu. Sawa. Wokovu ni wa Bwana.

Yona anasema hivyo. Tuna matukio matatu yaliyo wazi ambapo Mungu anamwoko mtu. Tukio la kwanza kati ya hayo liko katika sura ya kwanza, ambapo mabaharia kwenye meli wako katikati ya dhoruba hii kubwa, nao wanaogopa, na wanamlilia Mungu, naye Mungu anawaepusha na kifo.

Yona anapotupwa baharini, maji yalitulia. Walidhani wangekufa. Walidhani huu ndio mwisho.

Mungu husikiliza maombi yao. Mungu huwaonyesha rehema hawa wapagani, nao humtolea Mungu dhabihu, na huweka nadhiri kwa Mungu, na wanaonekana katika sura hii kuwa waabudu wa kweli wa Bwana. Kwa hivyo, tukiwaangalia mabaharia, Mungu anapokuokoa kutoka kwa kifo, jibu sahihi ni lipi? Sadaka, sifa, na shukrani.

Sawa. Mwishoni mwa sura ya kwanza, tuna tendo letu la pili kubwa la wokovu kwa sababu Yona ametupwa baharini. Yuko katikati ya bahari na dhoruba na mambo haya yote yaliyotokea.

Na katika sura ya kwanza, mstari wa 17, Bwana aliweka samaki mkubwa ammeze Yona. Yona alikuwa tumboni mwa samaki huyo kwa siku tatu mchana na usiku. Samaki huyo hakuwa hukumu ya Mungu.

Samaki alikuwa chombo cha wokovu wa Mungu. Yona ameokolewa. Jibu lake ni lipi? Anamsifu Mungu.

Anamshukuru Mungu. Na katika sura ya pili, mstari wa tisa, tena, wokovu ni wa Bwana kwa sauti ya shukrani. Nitakutolea dhabihu na nilichoweka nadhiri, nitatimiza.

Hilo ndilo jibu sahihi. Jibu la mabaharia. Tunamshukuru Mungu, na tunamtolea dhabihu na nadhiri.

Jibu la Yona, Mungu anamwoko kutoka kifoni na anamtolea Mungu dhabihu na nadhiri. Sawa. Kwa hivyo, kwa kuzingatia hili, tendo kubwa la tatu la wokovu katika kitabu hiki ni kwamba Mungu analiachilia jiji la Ninawi.

Kwa hivyo, tunatarajia kuona aina gani ya mwitikio? Kwa kuzingatia sura ya pili, tunatarajia Yona aombe sala na kuandika zaburi inayozidi hata sura... Mungu aliokoa mji mzima, watu 120,000. Lakini sehemu ya kushangaza ni kwamba, Yona anamkasirikia Mungu. Na hiyo ndiyo maana ya kitabu.

Watu wa Ninawi walikuwa wamefanya uovu mkubwa, ra'ah . Na Bwana, wanapotubu uovu huo , huwaachilia kutoka kwa msiba ambao anapanga kuwaletea. Lakini kisha Yona sura ya nne inatuambia ilikuwa ni msiba mkubwa kwa Yona.

Ilikuwa ni uovu. Ilikuwa ni kitu kibaya machoni pa Yona. Tena, si kwa sababu tu Yona ni mbinafsi, lakini nadhani kwa njia fulani ni kwa sababu Yona anapambana na kugombana na suala la haki ya Mungu na rehema ya Mungu.

Lakini sababu yoyote ile, jibu la Yona kwa wokovu wa Ninawi hatimaye si jibu sahihi. Na inaonyesha kwamba Yona, kama nabii, hashiriki yaliyo moyoni mwa Mungu kuhusu huruma yake kwa Waninawi. Inaonyesha wazo kwamba Yona anaamini kwamba huruma ya Mungu ni kwa ajili ya watu waliochaguliwa, kwa ajili yake mwenyewe, na kwa ajili ya Waisraeli.

Lakini Mungu hapaswi kuwaonyesha Mataifa aina hii ya rehema. Matumizi ya Mungu kama Mungu wa huruma, Mungu wa huruma, Mungu wa rehema katika Yona sura ya nne yapo ili kutuonyesha kwamba ungamo hili kubwa lililotumika kuzungumzia uhusiano wa Bwana na watu wa Israeli pia ndiyo njia ambayo ataingiliana na mataifa yanayowazunguka. Sawa.

Kuna mada zingine kadhaa ambazo ni kuu na muhimu katika kitabu cha Yona. Na tunapokiangalia kwa undani kitabu hiki, ningependa kutaja chache kati ya hizi. Kitabu cha Yona kitatusisitiza wazo la ukuu wa Mungu wa ulimwengu wote.

Mungu ndiye muumbaji. Mungu ndiye aliyeumba ulimwengu, na kwa hivyo, anadhibiti vitu vinavyoendelea katika nchi kavu, na anadhibiti vitu vinavyoendelea baharini. Mungu hadhibiti tu vitu vinavyotokea katika maisha ya Yona anapomwamuru na kumwongoza anapoenda nje kwenye mji wa Ninawi, lakini Mungu ndiye mkuu juu ya kile kinachotokea katika mji huu wa kipagani pia.

Pia kutakuwa na wazo kwamba Mungu kama Mungu muumbaji pia ana udhibiti kamili wa nguvu na vipengele vya asili vinavyoakisiwa katika kitabu hiki. Kwa kweli, kuna neno muhimu litakaloonekana katika kitabu hicho litakalotusaidia kuona hili. Onyesho la kwanza la hili ni kwamba katika sura ya 1 , mstari wa 4, litatuambia kwamba Bwana alivurumisha upepo mkuu na dhoruba kubwa baharini.

Yona anajaribu kukimbia kutoka mbele za Mungu. Kama naweza kutoka katika nchi ya Israeli, basi naweza kumkimbia Mungu. Hata hivyo, Mungu, kama shujaa anayetupa mkuki, hutupa tu dhoruba.

Anavurumisha dhoruba, anaelekeza kwenye meli ambayo Yona alimo. Mungu ndiye mtawala juu ya bahari hiyo. Yona anasema Mungu ndiye muumba wa nchi kavu na bahari.

Kwa nini hajui kwamba huwezi kukimbia ukuu wa Mungu? Lakini neno litakalorudiwa katika sehemu iliyobaki ya kitabu litakalotukumbusha udhhibiti wa Mungu juu ya nguvu za asili ni kwamba kutakuwa na neno la Kiebrania manah , neno kuteua, ambalo linatumika katika sura ya 1 na mara tatu katika sura ya 4 kuzungumzia ukuu wa Mungu wa ulimwengu wote. Kwanza kabisa, katika sura ya 1, mstari wa 17, Bwana alimteua samaki mkubwa ammeze Yona. Bwana manah , alimwelekeza samaki huyo awe mahali hapo.

Hiyo ndiyo kiwango cha ukuu wa Mungu. Yona sura ya 2 mstari wa 10 unasema kwamba Bwana alizungumza na samaki na akamtapika Yona kwenye nchi kavu. Samaki huyu ni chombo cha Mungu.

Mwandishi mmoja amesisitiza kwamba samaki huyo anaitikia zaidi amri za Mungu kuliko Yona. Hilo ni jambo zuri kwa Yona. Lakini katika sura ya 4, Yona anapokasirika na kukerwa na ukombozi wa Mungu dhidi ya Waashuri, Mungu atamfundisha somo.

Mungu atatumia somo la vitendo. Neno manah limerudiwa tena mara tatu hapa kuzungumzia udhhibiti wa Mungu juu ya nguvu za asili. Sura ya 4 mstari wa 6, Mungu anaweka manah , mmea unaompa Yona kivuli.

Kisha baada ya Yona kufurahia hili na kufurahi sana, anafurahi kuhusu mmea huo, inatuambia kwamba siku iliyofuata, Mungu aliweka mana , mdudu anayeshambulia mmea na kuuharibu. Yona tena anarudi kuwa na hasira. Kisha ili kufanya somo liwe lenye maana zaidi, sura ya 4 mstari wa 8, jua lilipochomoza, Mungu aliweka upepo mkali.

Kwa hivyo, neno manah limetumika mara nne katika kitabu cha Yona. Katika sehemu zingine tunamwona Mungu akiongoza dhoruba na samaki na aina zote hizi za vitu. Ni ukumbusho wa enzi kuu ya Mungu kwa ulimwengu wote.

Kwa hivyo nini? Hilo linaendanaje na ujumbe mpana wa kitabu? Hili ni jambo ambalo Yona angetambua: hei, hii ni theolojia ya msingi. Mungu ndiye Mungu muumbaji ambaye anadhibiti vitu vyote. Kwa kweli, Yona anatupa ungamo kwamba Bwana ndiye Mungu muumbaji.

Aliumba bahari na nchi kavu katika sura ya 1, mstari wa 9. Hata hivyo, kile ambacho Israeli na Yona hawakuelewa mara nyingi ni kwamba kuna matokeo ya ukuu wa Mungu wa ulimwengu wote. Wazo hilo ni kwamba pamoja na ukuu wake wa ulimwengu wote, kuna huruma ya ulimwengu wote. Kwa hivyo, wazo kwamba Bwana si mwepesi wa hasira, mwingi wa upendo, Mungu mwenye rehema, anayejuta kutokana na maafa, si jambo linalowahusu Israeli tu.

Pia inatumika kwa mataifa. Sasa, mada ya mwisho katika kitabu cha Yona inayochunguza na kuangazia kile kitabu hiki kinahusu ni kwamba wazo la uovu na msiba ni mada muhimu inayojirudia, neno muhimu, wazo kuu, na motifu muhimu. Mungu hushughulikia uovu wa Waninawi, uovu waliotenda, na jinsi Mungu anavyotimiza haki yake na kuonyesha rehema.

Huo ndio mvutano, na huo ndio mvutano wa kitabu. Huo ndio upande wa tabia ya Mungu ambao Yona anapambana nao. Huo ndio ujumbe wa theodicy unao msingi wa kitabu hiki.

Kwa hivyo, ni muhimu, na inavutia unapoendelea kusoma kitabu cha Yona; zingatia mahali ambapo neno ra'ah litatumika. Katika Yona, sura ya 1, mstari wa 2, Waninawi wamefanya ra'ah kubwa. Inajitokeza mbele za Mungu.

Ndiyo maana Mungu atamtuma Yona hapo mwanzo. Hata hivyo, sura ya 1 mstari wa 7 na 8, ra'ah itatumika kurejelea msiba ambao Yona mwenyewe ameuleta juu yake mwenyewe na juu ya meli na mabaharia kwa ukweli kwamba hakuitii neno la Bwana. Yona ana hatia ya ra'ah kama Waninawi.

Sura ya 3 mstari wa 8, mfalme wa Ninawi anawataka watu watubu. Toba hiyo inahusisha kuachana na ra'ah. Wanapofanya hivyo, Mungu hufanya mwitikio wa kurudiana wa kugeuka kutoka kwenye ra'ah ya msiba.

Kumbuka, neno hili linaweza kumaanisha uovu na msiba. Mungu hujuta kutokana na msiba huo. Sifa hii ya Mungu kubadilisha mawazo yake ni sehemu ya jinsi Mungu anavyoingiliana na watu wanaposikia neno la unabii.

Hatimaye, hili linapotokea, kuokolewa kwa Ninawi, Yona sura ya 4 mstari wa 1, ni jambo baya kwa Yona. Ni uovu. Haelewi hili.

Mungu amewaonyesha Waninawi rehema hii na badala ya kusherehekea hilo, Yona analalamika kuhusu Mungu kujuta kutokana na uovu wake. Kwa hivyo, mada hizi na muundo wake hutusaidia kuelewa ujumbe wa Yona unahusu nini. Yona anasherehekea ukombozi wa Mungu katika maisha yake mwenyewe.

Kwa nini hataki na hawezi kufanya hivyo wakati Mungu anafanya vivyo hivyo kwa Waninawi? Tunatumaini tunapojifunza kitabu hiki, tutaelewa kwa njia bora zaidi moyo wa Mungu, ukweli kwamba Mungu ni Mungu mwenye huruma. Yeye si Mungu anayetujali tu. Yeye si Mungu anayejali kanisa tu.

Yeye si Mungu tu anayejali kuhusu Marekani. Yeye ni Mungu anayejali kuhusu mataifa. Wasiwasi huo unaonyeshwa katika Agano la Kale kama utangulizi wa Mungu kumtuma mwanawe, Yesu, kuwa Mwokozi wa mataifa katika Agano Jipya.

Yona anaangazia kipengele hicho muhimu cha asili ya Mungu na tabia ya Mungu. Tutaendelea kujifunza hilo tunapoendelea kusoma kitabu hiki.

Huyu ni Dkt. Gary Yates katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Manabii Wadogo. Huu ni mhadhara wa 17, Ujumbe na Muundo wa Yona.